

DƏRS KİTOBİ

ZUHUN TATI 1

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Musiqisi Üzeyir Hacıbəylinin,
sözləri Əhməd Cavadındır.*

Azərbaycan! Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadiriz!
Üçrəngli bayrağınla məsud yaşa!

Minlərlə can qurban oldu,
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!

Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!

Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan! Azərbaycan!

HEYDƏR ƏLİYEV
ÖZƏRBƏYCON XALQIRƏ ÜMUMMİLLİ LİDERİ

RÖVŞƏN ƏLİYEV
DADAŞ ƏLİYEV

Be **1**-imin sınıflıon ümumi təhsil müəssisəhon

ZUHUN TATI

fənnirə əz ü *dərs kitobi*

© Voza Səhmdor Cəmiyyət "Şərç-Qərb"

Bu nəşrlə bağılı irad və təkliflərinizi
info@eastwest.az və derslik@edu.gov.az
elektron ünvanlarına göndərməyiniz xahiş olunur.
Əməkdaşlığınız üçün əvvəlcədən təşəkkür edirik!

ŞƏRQ-QƏRB

MÜNDƏRİCOT

1. Məktəb, ailə, xüna.....	6
2. Mətbəx, qob-qacaq.....	8
3. Ranghon. Rəqəmhon.....	10
4. Meyvəhon. Tərəvəzhon.....	12
5. Dükunhon (ərzoq). Bozor.....	14
6. Gülhon.....	16
7. Təbiət. Heyvunhon və quşhon.....	18
8. A a, B b hərfhoni.....	20
9. C c, Ç ç hərfhoni.....	22
10. D d, E e, Ə ə, hərfhoni.....	24
11. F f, G g, Ğ ğ hərfhoni.....	26
12. H h, X x hərfhoni.....	28
13. I i, İ i, J j hərfhoni.....	30
14. K k, Q q hərfhoni.....	32
15. L l, M m hərfhoni.....	34

16. N n, O o, Ö ö hərfləri	38
17. P p, R r hərfləri.....	42
18. S s, Ş ş, T t hərfləri	46
19. U u, Ü ü hərfləri.....	50
20. Şuşa	52
21. V v, Y y, Z z hərfləri.....	54
22. İdhonmun	56
23. Cik-cik.....	58
24. Üşəhon	62
25. Turp.....	68

güş dorind

xunind

sıxan soz

nöişind

MƏKTƏB, OİLƏ, XÜNA

1

 1 Bı həqq məktəb sıxan soz.

2 Bı həqq sınıfışmun və məlimişmun sıxan sozind.

3 Bı haqq oilə söhbət sozind.

Man oilemuna qe bixosdanum.

4 Şakile təsvir sozind.

МƏТВƏХ, ҚОВ-ҚАСАҚ

2

1 Бı bore мəтвəх sıхан созınd.

RANĖHON. RƏQƏMHON

3

RANĖHON

1

Güş dorind və təkror sozind.

RƏQƏMLƏR

2 Güş dorind və təkror sozind.

1

2

3

4

5

6

8

10

7

9

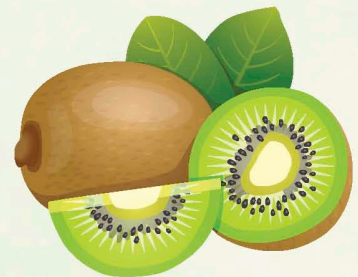
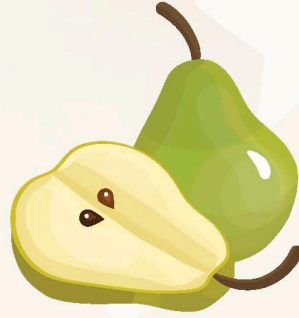

MEYVƏHON. TƏRƏVƏZHON

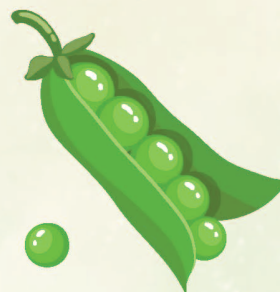
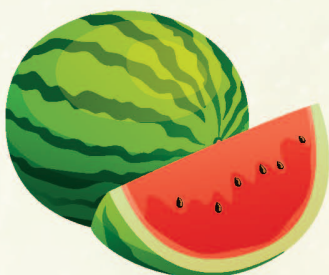
4

MEYVƏHON

1 Bı bore meyvəhon söhbət sozind.

ТЭРЭВЭЗХОН

DÜKUNHON (ƏRZOQ). BOZOR

5

1 Numhon ərzoqona güyind.

2 Bı h qq bozor sıxan sozind.

Bı bozor furuxta meyv hona ve t r v zhona numhonir  güyind.

GÜLHON

6

1 Numhon gülhona güyind.

TƏBİƏT. HEYVUNHON VƏ QUŞHON

7

1 Bı bore təbiət sıxan sozind.

Aa

Bb

1 Numirə şinirə şəkilhona
cüro sozind.

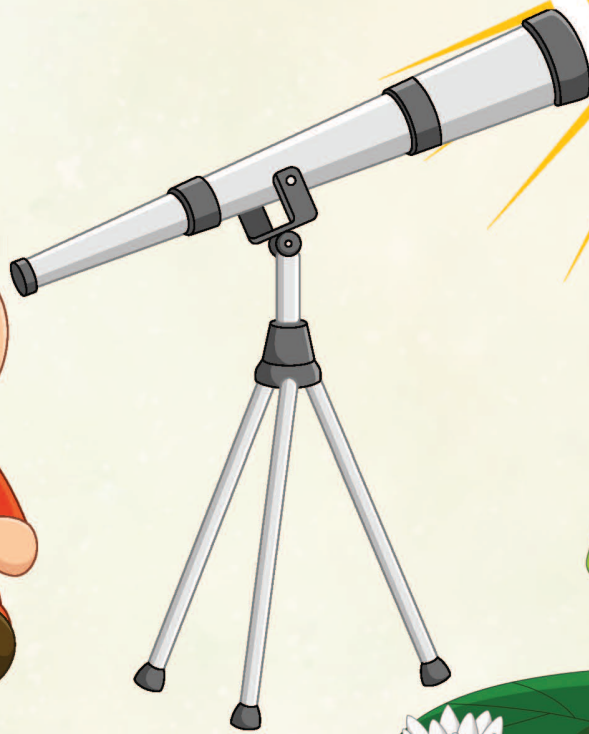

Aa
Bb

ba-ab
ab-ba

C c

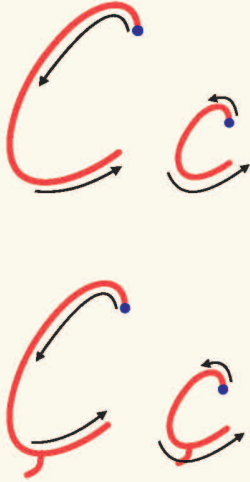
Ç ç

1 Numirä şinirä şakilhona cürö sozind.

4

2 Bə əsos şəkil mətn dırıst sozınd.

3 Şeıre xunınd və əzbər sozınd.

Raftum ba buni qozi,
Duto qəloğ bı vozi.

4 Hecohona nöişınd.

ba / ab / çə / aç / ca / ac

Dd

Ee

Əə

1 Numirə şinirə şakilhona cürö sozind.da-ad
də-ədDd
Ee
Əə**2** Güş dorind və təkror sozind.Bili, bili, bidiriçi
Elhoni munde dürdüçi

E

3 Səshona düz tələffüz sozind.

ə

[E] [E']

[ə] [ə']

e ç

ə

ə' s s

e'

ə

4 İn sıxanhona xunind və nöişind.

ba / ab / baba / bab / baba / abba
da / ad / da / ad / dada / bad

Ff

Gg

Ğğ

1 Əşyohona numhonirə güyind və düz tələffüz sozind.

Ff
Gg
Ğğ

2 Sıxanhona nöişind.

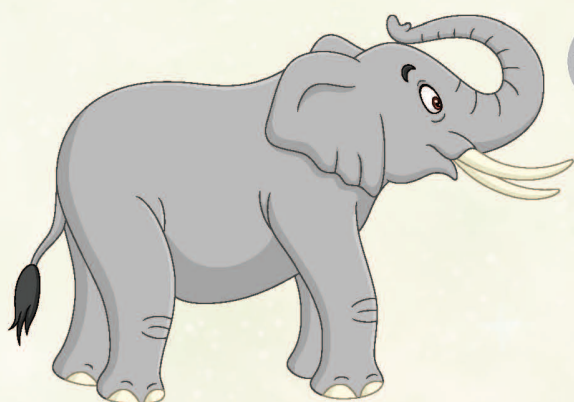
ağa / dağ / çağ
bağa / pələ / pələ

3 Bı həqq fəsilhon sıxan sozind.

4 Dialoqa tamom sozind.

– Salom.
Man filum.

?...

Hh

Xx

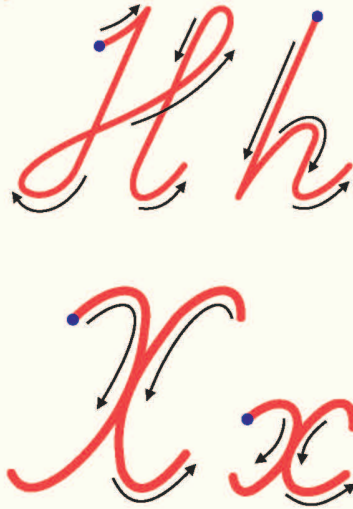

1 Əz güş doştə mətn bə əvvəli *h* və *x* hərfləni birə sıxanhona cürə sozind.

2 Bə tihiyə xunahon çomin hərfləni san nöişdə boşı?

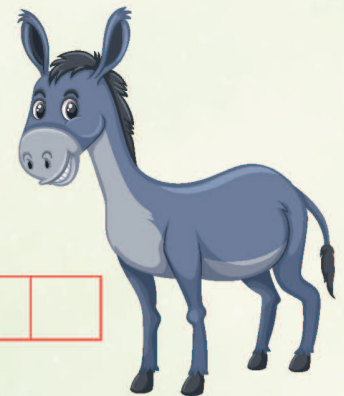
h				y	y
---	--	--	--	---	---

h			t
---	--	--	---

x	ü		
---	---	--	--

x		
---	--	--

h t

h' q

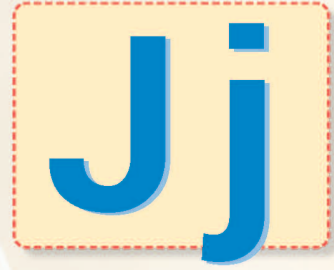
h' k m

h' k m

4 Hərflərdə və sığaxona nöşind.

hh / ha / ha / Xx / xa-ax / xa-ax
həst / həst / hədiyyə / həkim

1

Əz güş doştə mətn bı tərkihi l, i və j hərfehni birə sıxanhona cürö sozind.

2

Əşyohona numhonirə güyind.

j u r n a l

i i h ə

i' d

3 Səshona düz tələffüz
sozind.
[i'], [i]

i' m o r ə t

i g

4 Şeirə xunind.

Dədə bə həbbə,
Həbbə bı dəbbə.

5 Hərphona və hecohona bə nümunə birərə veseyi nöişind.

İ / a / a / İ / a / ic / bi / y
J / ja - aj / jə - əj / j - y / j

Kk

Qq

1 Bə dialoq güş dorind
və təkror sozind.

Salom!
Mənə numman
Arzuyi.
...

Salom!
Mənə numman
Kəroni.
...

ka-ak
qa-aq

q

k

r

p

2 Əşyohona nümhonirə güyind və bə cümləhon kor fitind.

3 Roho dora birə hərfhona əlova sozind.

k... rp...c, q...m...ş, d...na, hə...t, h...ft, d...d..., ...ağa.

4 Bə əsos şəkil ye mətni rost sozind, bı mətn 4–7 cümlə boşı. Mətnə bö num tind.

- ✓ Bə şəkil çı təsvir bire?
- ✓ Uşun çı bısəxdənund?

Ll

Mm

1 Əz güş doştə mətn bı tərkihi / və m hərfehni birə sıxanhona cürö sozind.

2 L və m hərfehni rə vö hecohon dırıst sozind.

3 Şəkilhona be num tind və bə əvvəli / və m birəhona cürö sozind.

4 Mətnə düz xunind və əsos fikirə müəyyən sozind.

XURUZ VE QARTAL

*Duto xuruz ve həmin
bicəngistan birund. Məğlub
xuruz verixt və bə zir qədəmə
pəhnun bı. Qolib xuruz ba bun
vərmə və ələü zə.*

*Qartal loğaya xuruza bı
ceynoğ xıştan vəyift və əz un
yara dür bı.*

5 Mətnə bə əsosi bə suolhon cavob tind.

- ✓ *Məğlub xuruz beş pəhnun bı?*
- ✓ *Qolib xuruz ba bun beş vərmə?*
- ✓ *Qartal be ançı xuruza bərd?*

6 Şəkilhona bə əsosi mətn dırst sozind.

1

2

3

4

5

6

PLAN

Şəkilhona sıreyirə müəyyən sozind.

Bı şəkil birəhona bı həqqi sıxan soz.

Mətnə bö num tind.

7 Əz şəkilhon istifoda sozind və cümləhona tamom sozind.

1. Babo xord.

2. kələhi.

3. Imun qeyə xundim.

4. bı dəryo biraftan.

8 Əz ruyi nöişind.

L l / la - al / lə - əl / li - il /
M m / ma - mə / mi - im / mi - im /
lələ / lələ / lələ / fil / əcəb /
mija / gəmi / dil / dələ / dədə /

Nn

Oo

Öö

1 Güşdora fikirhonişmuna izoh sozind.

2 Əşyohona numhonirə güyind.

no-on
nö-ön

Nn

Oo

Öö

ö

n

n

o

3 Sıxanhona düz xunind.

nəhür, ostin, nəlbənd, ol, nünə, ohun, nolin, ovçi, ördöyij, öginə, öü, övəgil

4 İn sıxanhon ve hecahon xun.

or-da, o-ri-nə, nun, num, nü-nə, ni-mik, mi-ji-nə, ni-mə, məl-lö, moh, mö, mıx, qa-qa-la, qə-də-mə, qi-lin, qi-lin-də, kor-da, ko-la-nun, ki-lə, kə-ləh, bij-lə, xun, xu-na, l-do-na, in-cə, xok, xi-nik, ho-min

5 Mətnhona fərq sozind.

Biyo bı boğ, kor sozim
Bi ye gö nohor sozim.

1

Əz zıhrına vorış bədə
xırhon dağarısta bı.
Şüohon afto bə hər tərəf
vaçaxısdə bı. Zəifə vor
gülhona ətrirə bə ətrof
bərdan bı. Bülbülhon ve
gözələ səs xışdənun bı
təbiət xüsusi ye gözəlliyi
bıdoran bı.

6 Dialoqa xunind, numi kəşirə birə əşyohona ruşun tind.

- Elhon, ben oxir girəştə hərffonmun ki mudunı güftiran?
- Məlim, imun **m, n, o** və **ö** hərffonirə.
- Ye sıxani güyind ki, bə əvvəli **h**, ba oxiri **r** hərfi boşı.
- **Hünər.**
- Ki ye sıxanı mudunı güftiran ki, bə mingəhi **r** hərfi boşı.
- **Bərəkət, Torik.**
- Ye sıxaniş güyind ki, əvvəli və oxiri **n** hərfi boşı.

- **Nun, Nolin, Norin.**
- Əlo, pəs bə əvvəli **m** birə duto sıxan mudunı güftiran?
- **Məsələ, Mone, Mino.**

7 Düz nöişind.

Nn / na-an / nə-ən / ne-en / ni-in /
Oo / no-on / mo-om / ok-ho / qo /
Öö / mö-nö / öginə / kələh / nims /
ol / nənö / dəns / nəns / xo /
xuna / xilas / doxil / xord /
Xəlil / xər / xordan / xır /

8 Bə əsəs şəkil ye mətni tərtib sozind, bı mətn 5–7 cümlə boşı.

PLAN

Şəkilə təsvir sozind.

Boğa ve xərgüş bı bəhs daraftund.

Boğa qolib umo. Səbəbirə nöişind.

Mətnə bö num tind.

Pp

Rr

1 Güş doşta fikirə izoh sozind.

2 P və r hərfinirə bö soithon ziyod sozind və hecohona bəməl biyonind.

3 Rohodora hərfhona əlova sozind və sıxanhona düz xunind.

p y ğ r

p ə k

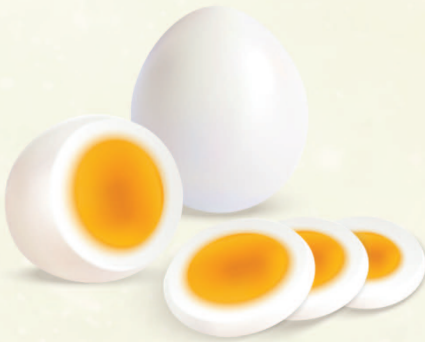

p y z

4 Bə əsos şəkilhon cümləhona tamom sozind.

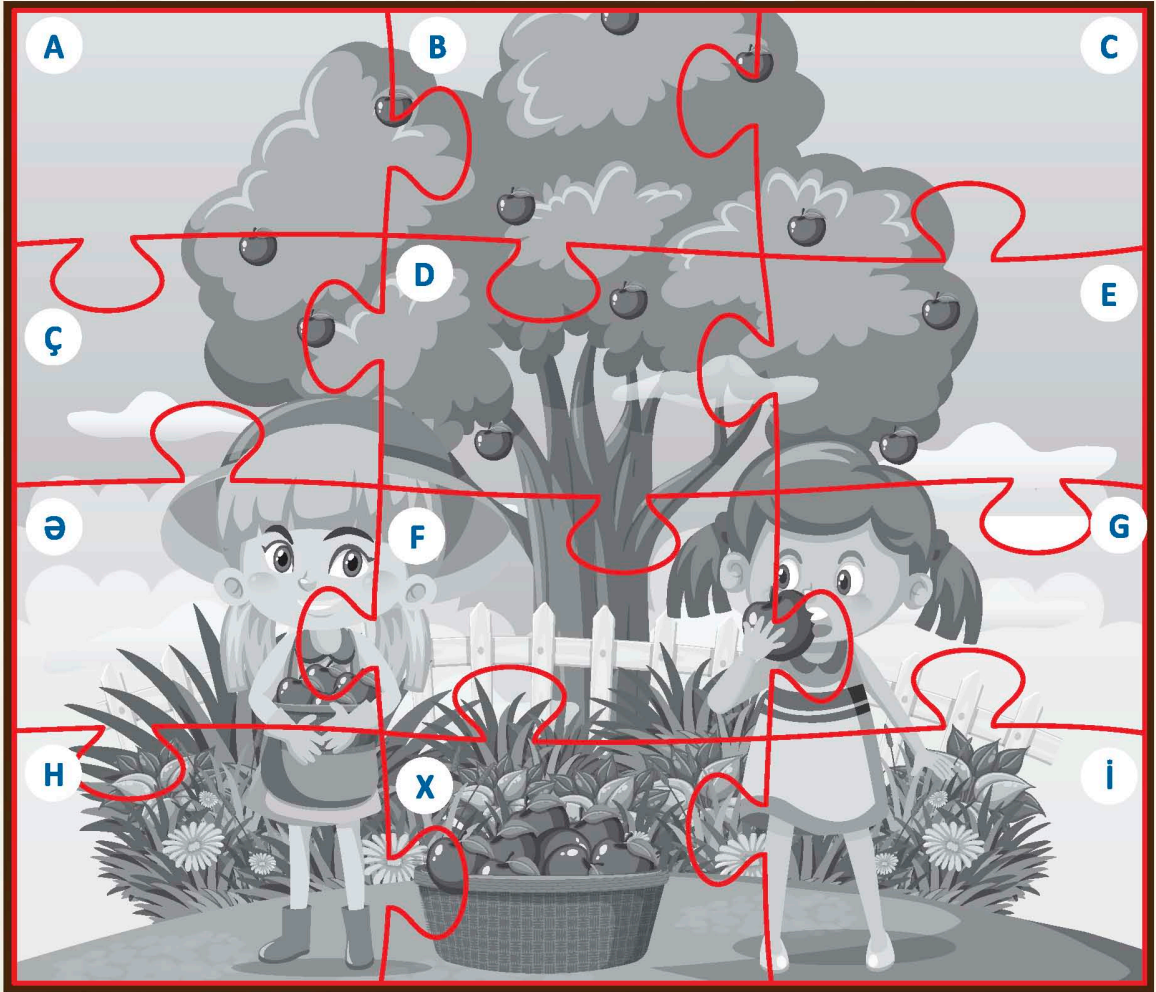
İn ...

5 "Xorum səböh" dialoqirə bəmäl biyonind.

6 Pahlona ve sireyi bilind və şəkliə bə əsosi mətn hözir sozind.

BOĞ Sİ DOR

7 Əz nümünə istifoda sozind və oileşmuna bı həqqi söhbət sozind.

Mənə numman Fəridi (Fotimeyi).
Mən şeş soleyum (Mənə şeşto
yoşman hi). Bı yekimin sınıf
baxundənum. Oilemun əz panc nəfər
iborəti: dədə, məmə, buror, xubar və
man. Oilemun kaləh və mehriboni.

**Xışdanişmuna və
oileşmuna bı həqqi
çıra mudunind əlova
soxtan?**

8 Düz nöişind.

Pp / pa-ap / pə-əp / pe-ep / pi-ip /
pənir / par / porça / pəli / pördö /
pö / roho / piir / hor / ruh / moh /
Rr / ro-or / ra-ar / rə-ər / ri-ir /
rah / biran / diran / doran / homen /
nohor / ənor / Pənir isbihi.

Ss

Şş

Tt

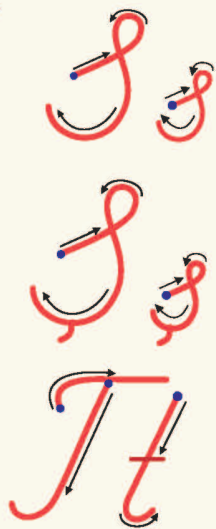

1 Mətnə bö güş dorind və münosibətişmuna ruşun tind.

2 S, ş və t hərflonirə bö soithon ziyod sozind və hecohona bəməl biyonind. Əz hecohon sıxanhona dırışt sozind.

3 Əşyohona bö num tind və cümləhona bəməl biyonind.

VAXTHON

4 Nüğe sıxanhona xunind və təkror sozind.

Saniyə

Dəyqə

Səət

Sutka

Sol

Moh

Həftə

Ruz

5 Nüğe sıxanhona bə cümləhon kor fitind.

6 Sæt çan toyi? Cümləhona düz xunind.

Sæt yeki.

Sæt həştora
nimeyi.

Sæt bı dəhto
15 dəyqə kor
soxde.

Sæt şeştora
bö dəh panc
dəyqə munde.

**7 Əz şəkilhon istifoda soxtana və sıreyirə müəyyən sozind.
Çomini na bırasiran?**

*Bı sæt yeki pişinə
xorumirə bixordanum.*

*Şəngümə xorumirə bı
sæt hafto bı xordanum.*

*Bı sæt dəhtora bə nimeyi
man baxisiranum.*

*Bə nime həşto bı
məktəb biraftanum.*

*Dərs bı sæt
həşto sər
bıdəhiştan.*

8 Ve düstişmun ye olət musiqirə bı həqqi dialoq dırist sozınd.

9 Milli musiqi oləthona bə həqqi sıxan sozınd. Şakilə be təsvir soxtan plan tərtib sozınd.

10 Düz nöişind.

Ss Ss Tl
şafədlə / şabalıd / tarzi / şalvər / si
şabat / şət / şoz / tarzi / tava / tor
Şəngüms xorumirs bi şət həfto bi
xordənum.
Dərs bi şət həfto şər bədəşidən.

Uu Üü

1 Güş doşta fikirə izoh sozind.

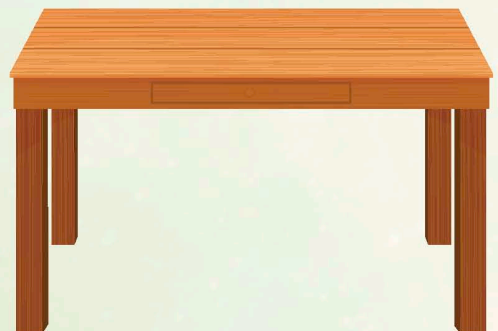
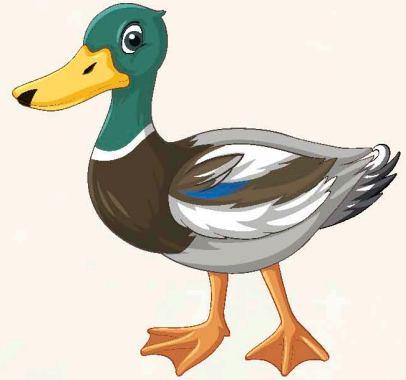

2 Bə əşyohon num tind.
Hər çiyirə bı sato cümlə
kor fitind.

Uu

Üü

3 Bə əşyohon num tind. Hər çiyirə bı sato cümlə kor fitind.

*Ruz istirohat bı. Ə sər səboh
havo qe qəşəng bı. Bi
yarəh ye zıhrinə vori umo.
Ü rafdan-rafdan zıhrın
bəbiran bı. Man xosdım bə
küçə dərom. Məməman
icoza na do.*

4 Mətnə bə əsosi bə suolhon cavob tind.

- ✓ *Söhbət həftərə əz çomin ruzi bırafdan?*
- ✓ *Məməyi be çı bə el bə birun be dərmoran icoza na bıdoran?*
- ✓ *Bı mətn çomin tabiatə hodisəhonirə numi kəşirə bəbiran?
Uşuna bə həqqi dunustəhontıra sıxan soz.*

5 Mətnə davomirə xıştanışmun nöişind.

*Ve fikirişmun, el çı san
sozi? Ürə hərəkətirə
nəticəyi çı imbi?*

ŞUŞA

1 Mətnə xunind və bə suolhon cavob tind.

Şuşa Qərəboğa küftə dili. Ü həmçinin ləlü musiqi Ozərbaycon hisob bəbiran. İn gözələ şəhrə boniyi Pənohəli xon bire. Ü bı qəror umoran ki, xonlığa əz hücumhon düşmən be müdofia soxtan ye qaleyi düzi.

Şəhr bə əhote tikə qayahon bı. Əvvəl bö “Şişə”, bədə “Şuşa” güftiron.

Bə cənub hisse şəhr ye kələh hamoriyi hi. Bö Cıdır düzi bafanund.

Ba Şuşa xeyli torixi obidə və muzey hısti. İn şəhr qeyə şoir, rəssom və musiqiçi bı meydun dərorde.

2 Şuşa be an çı Qərəboğa küftə dili hisob bəbiran?

3 Suşara bö be an çı “Şişə” bafan birun?

4 Bı həqq Şuşa çı bısdənind, söhbət sozind.

*Məzmun
mətnə nağil
sozind.*

5 Dora birə sıxanhona mənöyi nəzdik birə ifodəhon əvəz sozind.

Nümunə:

uca

hündür

gözəl

?

qe

?

kələh

?

qəlb

?

6 Əz nümunə istifodə sozind və sıxanhona bə cümləhon kor fitind.

Nümunə:

Sevinc

gözələ

kileyi.

qəşəngə

7 Mətnə bə xundəni sıxanhona düz tələffüz sozind.

*Bə kühhon Şuşa ye güli köyr
bəbiran ki, ürə bə üzgə gö nə
ımbı diran.*

*Tabiat in möcüzərə
məhz bə xok Şuşa bəmäl
vorde. Ürə numi **Xarıbülbüli**.
Xarıbülbül simvol Zəfəri.*

Vv

Yy

Zz

1

Əşyohona bö num tind və cümləhona bəməl biyonind.

v			g
---	--	--	---

y	ə	h	ə	r
---	---	---	---	---

Vv
Yy
Zz

2 Sıxanhona düz xunind və təkror sozind.

3 Numhon ruzhon həftərə bə cümləhon kor fitind.

4 İn cümləhona xun və nöiş.

*Ü mənə düstməni. Ürə numi Yusifi. Yusif xub baxundan.
Ürə qiyməthoni əloyi.*

5 Milli olət musiqi hisob birə zürnərə
bı həqqi dunustəhon işmuna sıxan
sozind.

İDHONMUN

Ozərbaycana xalqirə qeyə idhoni hısti: İd Nöyrız, İd Ruzamoh, İd Qurbuni, İd Zəfər, İd Beydoğ, İd Nügə sol, İd zanun.

Xalqmuna ən qe xosta idi İd Nöyrızı. Bə in id həmmeyi, elhon, xüsusən qe şor bəbiran. Ba xunahon şirniyyothon və ləzizə xurokhon bə bürjundənuund, xunça bə gırıftənuund.

Bı həyothon və meydunhon ələ vənorənuund.

İd Nöyrızə əsos rəmzi xunça və bə mingəhi səməniyi.

1 Bə sxem bı gö suol nöışdə birə sıxana müəyyən sozind.

2 Bı mətn sıxan biraftan:

1. Əz odəthon Nöyrız
2. Əz Nöyrızə müqəddəs ye idi birani
3. Əz rəmzhon Nöyrız
4. Əz şirniyyothon Nöyrız
5. Əz torix Nöyrız

3 Bı şəkil çı təsvir bire? Ve mövzu əloqeyi birə dialoq dırıt sozind.

4 Düz nöişind.

*pasclaro / şəkərbura / qaqol / səməni / səm
əlo / xunça / şirniyyathon / rəmz / xurok
Nöyrız milli idi. / Ben id müxtəlif
tədbirhon bə girsərundərund. Dədduyya
şirniyyathon bəbüryundərund.*

5 Numi "Sıfre Nöyrız" bire mətn həzır sozind.

CİK-CİK

I

Bə həyotmun ye əlçədori hi. Dı sol bı ki, bəhrə nə bıdoran. Tan gül vokərdan

ve hazortohoni bijlə cücü kürə bəbiranund və cavona vəlghonirə bıgöyistənund. Panc-şes ruza bə əzi rangi vese zümrüd birə vəlghon zərd bəbiran, bi ye bijlə vori barıxdan. Ödöminə bı dor rəhmi umoran.

Ye ruz xoleman əz dih be mun qunağ umo. Məmeman əlçərə əhvolotirə beyi söhbət soxd. Xoleman güfti:

– Gi gedetı ye nüneyi dırıt sozı, biyornı əz dor vəriji.

Ye dıtərəfiyə nüneyi dırıt soxtum, vordum əz zəvərin toxə dor yesaxti vərixtum.

Mənə fe fikirman,
...

Arzu, hodisəhon
san kiləm davom
sozı?

1 Əlçədor be an
çı məhsul na
bıdoran bı?

2 Əlçəhona əz dor
rıxtanirə səbəbi
çı bı?

3 Xola komin
tövsiyəyə do?

Vassol umo. Dor hæ nüg tumurcuq basta bı ki, nünərə hər dım ruyi saxt bı.

Bı soğın tərəf cik-cikə oiləyi, bı çəpin tərəf cük-cüka oiləyi nişd. Be çinə diyə bæ dür par nə küftund na raftund. Dora vəlghonirə xorda cücühon beşun

xuba ləzizə xorım birund. Ye qoş girəşdə cik-cikiş balahon xışdana kələh soxd və uşuniş pərvoz birund.

Əz in bədə vese zümrüd birə vəlghona əz areyi əlçəhon pördö do. Bı dənışirəni ba duhun ödəmin öü umoran bı.

Man ve quşhon düst birum, uşuna balahonirə yelig birum.

(A.P.Makuli)

4 Bı mətn komin suola bö cavob nıstı?

- A) Ba dor çanto mərçigə bı?
- B) Əlçədor kiləm xilos bı?
- C) Əlçədor be an çı xışk bəbiran bı?

5 Əlçədor kiləm xilos bı?

- A) Tövsiye xola kümək soxd.
- B) Xışk birə toxahon dora burirund.
- C) Əlçədor xışk bı.

6 Cik-cik və cuk-cuk bæ əlçədor kiləm kümək soxtund?

7 Bı əsos xərite hikoya sıxan sozind.

✓ Hodisahon çe sər do?

✓ Hodisahon bıgə sər do?

✓ Bə hikoya komin obrazhon hısti?

8 Şakilhona təsvir və müqoyisə sozind.

✓ Şakilhona bə əsosi müsbət və mənfi xüsusiyyətlərə güyind.

**MÜSBƏT
XÜSUSİYYƏTLƏR**

**MƏNFI
XÜSUSİYYƏTLƏR**

9 Cümlələrə tamam sozind.

ziyondoragor, çinagəh, haşərothor, alçador, təbiət, vətən, yoşili

1. Quşon ... xordund.
2. Elhon be quşon ... dırışt soxtund.
3. Quşon təbiətə ... yelig bəbiranund.
4. ... bohor vokərd.
5. ... yelig biran ... yelig güftirəni.
6. ... yelig biran lozimi.

ÜŞƏHON

Üşəhon xalqmuna əvəzsizə sərvəti. Fari birə öylod in sərvət xalqa miğiyət birəniyi. Rushona məşhur ədibi M.Prişvin güftira bı: “Təbiətə yelig biran vətənə yelig biran güftirəniyi” Respublikemuna cürö-cürö rayonhonirə bö, insonhona bə zıstə göhoni zuloğ üşə vəngəstan ye ənəneyi bire. Həqiqətən, in qe xeyirxoha kori.

Kunun rayonhonmun histi ki, uşuna ba xokhonişun zuloğhon üşə duroz bire bırafdan. Bə əzini göhon süni üşə vəngəstana, ba dorhon xüsusi xidmət soxtana bö ehtiyoc nısti.

Ammo hər kəsə bə dili in qəlle insof boşı, bə cavona toxahona dəst işnə na sozi! Duni ki, uşuna hər yekiyi səböhə ye kələh çətiri birə dori.

*Məzmun
mətnə nağıl
sozind.*

1 Bi mætn æz çı sixan biraftan?

- A) Elhona tæbiætæ mühofizæ soxtani.
- B) Üşæhona æz særvæt birani.
- C) Zuloğhon üşæ ræ vængæstaniræ vocib birani.

2 Üşæhon be ançi ævæzsiz særvæt hisob bæbiran?

3 Bi mætn æsas fikir komini?

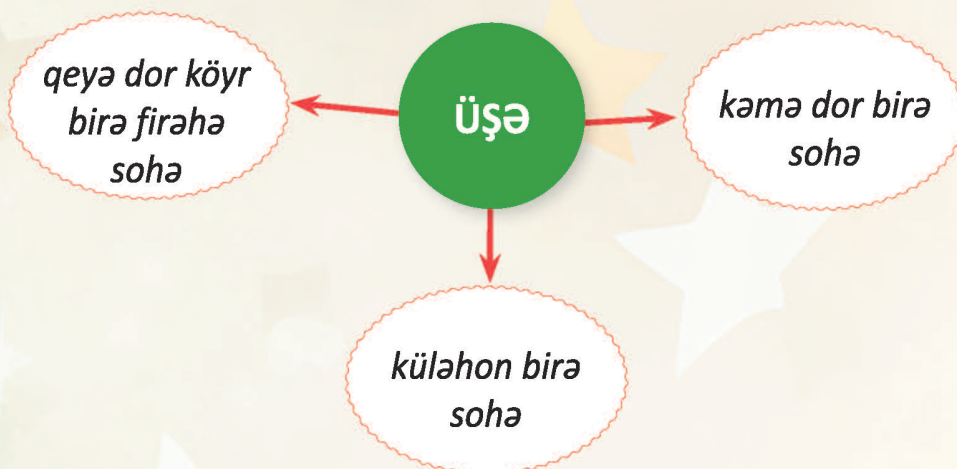
- A) Tæbiætæ yeliş biran hæmmeyiræ qærti.
- B) Bæ hər göyi üşæ vængæstan lozimi
- C) Bi hər göyü üşæ ımbı vængæstan

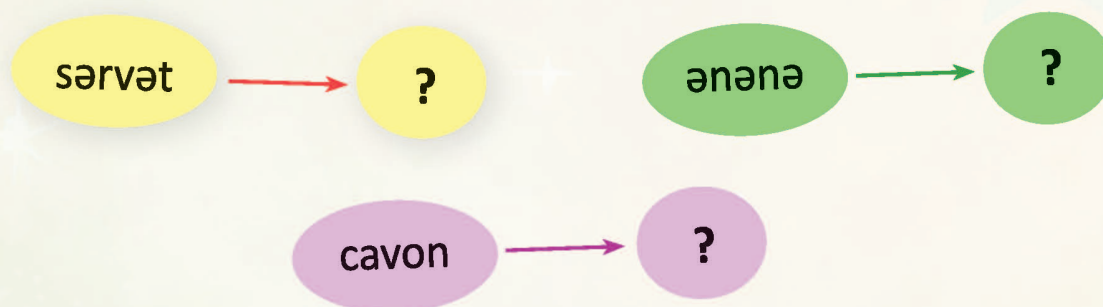
4 Sxemæ tamom sozind.

5 “Üşə” sıxanirə mənoyirə yofind.

6 Bi mətn əsosən sıxanhona ve lozimi ifodəhon əvəz sozind.

7 Bı soğın və çəpin sutunhon dora bira ifodəhona ba areyi əloqara yofind və hikmətliyə cümləhona bərpo sozind.

A	B
1. Təbiət	xıştanirə qonunhoni hısti.
2. Təbiətə	müəllif gözələ obidəhoni.
3. Təbiətmun	təhnöyi rə na bıxostan.

8 Bı əsos şəkil mətn tərtib sozind və bö num tind.

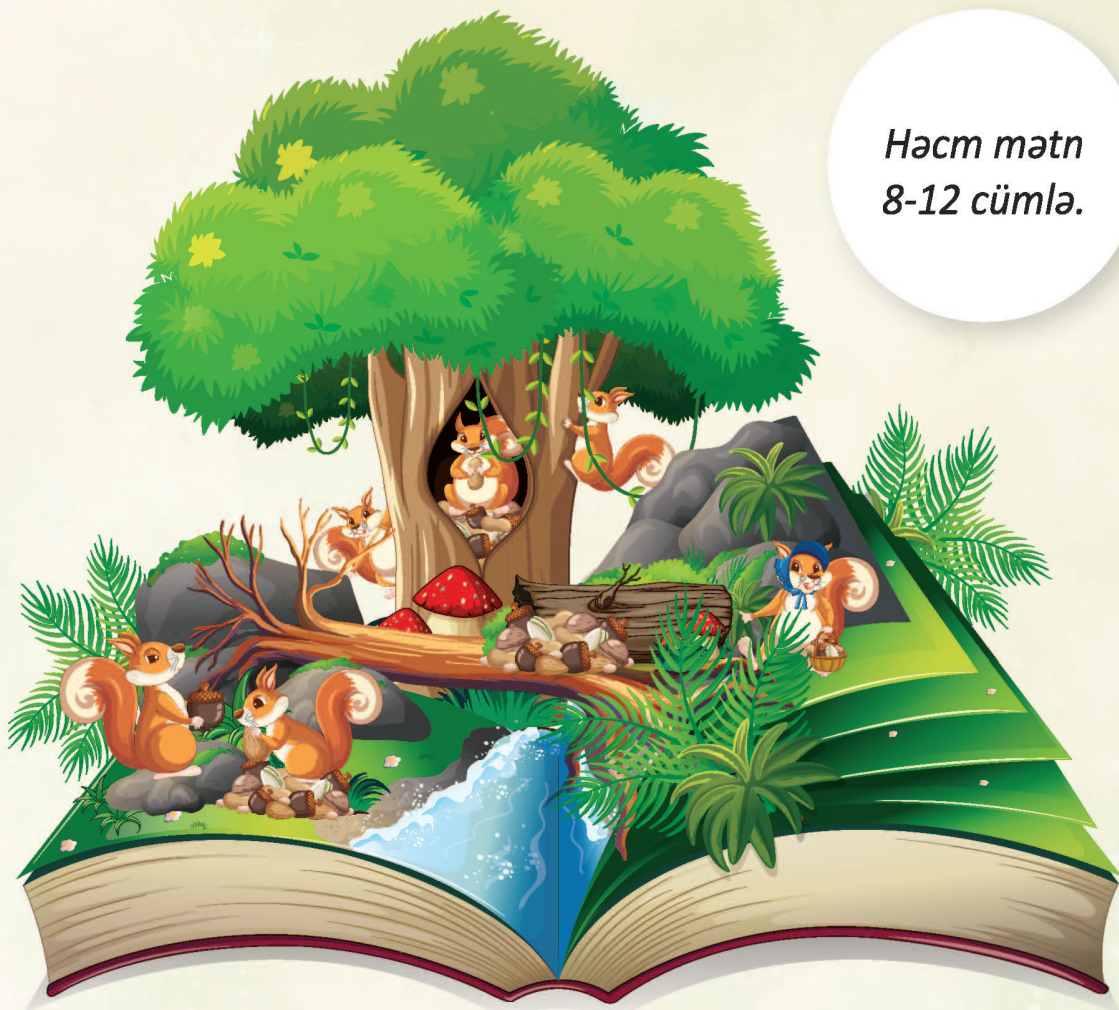
PLAN

Şəkilə təsvir sozind.

Dələhon çı bısoxtənund?

Yoşilirə be yelig biran çı vocibi?

*Həcm mətn
8-12 cümlə.*

ƏLİFBƏ

	Hərflər	Deyilişi	Yazılışı		Hərflər	Deyilişi	Yazılışı
1	A a	[a]	<i>Aa</i>	17	Q q	[q]	<i>Qq</i>
2	B b	[b]	<i>Bb</i>	18	L l	[l]	<i>Ll</i>
3	C c	[c]	<i>Cc</i>	19	M m	[m]	<i>Mm</i>
4	Ç ç	[ç]	<i>Çç</i>	20	N n	[n]	<i>Nn</i>
5	D d	[d]	<i>Dd</i>	21	O o	[o]	<i>Oo</i>
6	E e	[e], [e']	<i>Ee</i>	22	Ö ö	[ö]	<i>Öö</i>
7	Ə ə	[ə], [ə']	<i>Əə</i>	23	P p	[p]	<i>Pp</i>
8	F f	[f]	<i>Ff</i>	24	R r	[r]	<i>Rr</i>
9	G g	[g]	<i>Gg</i>	25	S s	[s]	<i>Ss</i>
10	Ğ ğ	[ğ]	<i>Ğğ</i>	26	Ş ş	[ş]	<i>Şş</i>
11	H h	[h], [h']	<i>Hh</i>	27	T t	[t]	<i>Tt</i>
12	X x	[x]	<i>Xx</i>	28	U u	[u]	<i>Uu</i>
13	I ı	[ı]	<i>Iı</i>	29	Ü ü	[ü]	<i>Üü</i>
14	İ i	[i], [i']	<i>İi</i>	30	V v	[v]	<i>Vv</i>
15	J j	[j]	<i>Jj</i>	31	Y y	[y]	<i>Yy</i>
16	K k	[k] [q']	<i>Kk</i>	32	Z z	[z]	<i>Zz</i>

BI H'ƏQQ ƏLİFBƏ

İn əlifbora hərfləri bə əsos əlifbo latini vəyiftə bire. Bə əlifbo tati si duto hərfləri hısti. Əksər hərflərə tələffüzi ve zuhun ozərbəyconı yekiyi. Ammo çorto səs hısti ki, uşuna bə zuhun ozərbəyconı nə bəbiran diran ve uşuna ve hülqə tələffüz bısəxtənim. Həmin səshona güftiran be qeyin ödəminhon çətini.

Zuhun tatiyış ba are səshon soithon və somithon hi. Uşuneş əksəriyyətirə bə zuhun ozərbəyconı ımbı diran.

Ba zuhun tati 12 ədəd soith hısdı. Soithon inhoni:

[a], [e], [e'], [ə], [ə'], [ı], [i], [i'], [o], [ö], [u], [ü]

əz duzdəh soith çortoyi hülqə soithoni: **[ə'], [e'], [i']**

[ə'lo], [e'lon], [i'ron]

Somithona miqdori 24 ədədi, uşun bə ziro dora bire:

**[b], [c], [ç], [d], [f], [g], [ğ], [x], [h], [h'], [j], [q], [k], [l], [m], [n],
[p], [r], [s], [ş], [t], [v], [y], [z]**

Əz bisti çorto somit yekiyi hülqə somiti: **[h']**

[h'isob], [h'əqq]

Ğ hərflərə və hiç sıxani ə sər nə bıdəhiştan.

Hülqə səshonirə be doran əz işore apastrof istifoda bısəxtənim.

Məsələn: **[e'], [ə'], [i'], [h']**

TURP

Yeki bı, yeki na bı. Bi ye həyoti babo, nənə, nəvə, səy, pişik və siçon bə zıstan birun.

Bı vassol babo turp koşt. Turp kələh bı, kələh bı və babo xost ki, ürə a xori vakanı. Zır zə, zır zə, ammo na dunust vakandan.

Babo nənərə qiye zə bə kümək. Nənə a babo, babo a turp gırift.

Kəşirund, kəşirund, ammo na dunustund vakandan. Nənə nəvərə qiyə zə. Nəvə ə nənə, nənə a babo, babo a turp gırift. Kəşirund, kəşirund, ammo na dunustund vakandan.

Səyə qiyə zərund. Səy ə nəvə, nəvə ə nənə, nənə a babo, babo a turp gırift. Kəşirund, kəşirund, ammo na dunustund vakandan. Zihrişun na rasi.

Pişiyyə qiyə zərund. Pişik ə səy, səy ə nəvə, nəvə ə nənə, nənə ə babo, babo a turp.

Kəşirund, kəşirund, na dunustund vakandan. Bə biyorişun siçon ufto və siçona qiyə zərund.

Siçon ə səy, səy ə nəvə, nəvə ə nənə, nənə a babo, babo a turp gırift. Kəşirund, kəşirund, ba oxır turpa a xori vakandund.

1 Bı mətn komin suola bö cavob nıstı?

- A) Babo be ançı turp košta bı?
- B) Babo nəvərə be ançı qiyə zə?
- C) Pişik çıra qiyə zə?

2 “Şoyəd siçon nə imbıst, turp na san bı az xori dəro” fikri rə bö münosibətişmuna rasunind.

Ve fikirişmun, in fikir düzi yoxud səhvi?

3 Turpa be dərordan kümək soxtəgoruna sıreyirə müəyyən sozind.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

4 Piyəruna sıxanhonirə bərpo sozind.

1.

HƏQIQIYƏ
SIXAN

a.

SELƏ ZIHRI.

2.

XALQA
ZIHRI

b.

SƏR PARA
MINI.

3.

TƏMƏHƏ
ZIYODI

c.

XUŞBAXTIRƏ
DƏRI RƏ
IMVOKINI.

5 Əz bərpo birə piyəruna sıxanhoni komini ideya in mətn mudunı biran?

6 Bı mövzu “Vəhdət zihri” dialoq bəməl biyorind.

Be tətıl homın kıləm planıřmun hıstı?
Ben bora fıkrhəminə vomızınd. Bədə
cıft-cıft söhbət sozınd.

Bı vaxt tətıl bıçə san bırend?

Be ıstırohət komın görə bıxostənınd?

Be ıstırohət ve kı san bırend?

Bı məhəl tətıl bıçə mıxostınd bırend,
ammo na bıstənınd raftan?

Buraxılış məlumatı

TAT DİLİ 1

Ümumi təhsil müəssisələrinin 1-ci sinifləri üçün
Tat dili fənni üzrə

DƏRSLİK

Tərtibçi heyət:

Müəlliflər: **Rövşən Əliyev**
Dadaş Əliyev

Layihə rəhbəri **Samirə Bektəşi**

Buraxılışa məsul **Rafiq Kazimov**
Dizayner və səhifələyici **Ələkbər Kərimov**
Üz qabığının dizaynı **Nurlan Nəhmətov**
Texniki redaktor **Sevinc Yusifova**
Baş redaktor **Samirə Bektəşi**
Texniki direktor **Allahverdi Kərimov**
Nəşriyyat direktoru **Sevil İsmayılova**

Rəqəmsal mobil texnologiyaların (animasiyalar, multimedia və QR kodlar)
dərslik və metodik vəsaitlərdə istifadəsinin ideya müəllifi **Rafiq Kazimov**

© "Şərq-Qərb" Açıq Səhmdar Cəmiyyəti

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin qrif nömrəsi: 2024-007

Müəlliflik hüquqları qorunur. Xüsusi icazə olmadan bu nəşri və
yaxud onun hər hansı hissəsini yenidən çap etdirmək, surətini çıxarmaq,
elektron informasiya vasitələri ilə yaymaq qanuna ziddir.

Hesab-nəşriyyat həcmi 6,4. Fiziki çap vərəqi 9. Formatı 57x82^{1/8}.
Kəsimdən sonra ölçüsü: 195x275. Səhifə sayı 72.
Şriftin adı və ölçüsü: məktəb qarnituru 10-12. Ofset kağızı. Ofset çapı.
Sifariş . Tiraj . Pulsuz. Bakı – 2024

Əlyazmanın yığma verildiyi və çapa imzalandığı tarix:

Çap məhsulunu nəşr edən:
"Şərq-Qərb" ASC
(Bakı, AZ1143, Hüseyn Cavid pr., 111)

Çap məhsulunu istehsal edən:

Pulsuz

Əziz məktəbli!

**Bu dərslik sizə Azərbaycan dövləti tərəfindən
bir dərs ilində istifadə üçün verilir.**

**O, dərs ili müddətində nəzərdə tutulmuş bilikləri
qazanmaq üçün sizə etibarlı dost və yardımçı olacaq.**

**İnanırıq ki, siz də bu dərsliyə məhəbbətlə yanaşacaq,
onu zədələnmələrdən qoruyacaq, təmiz və səliqəli
saxlayacaqsınız ki, növbəti dərs ilində digər məktəbli
yoldaşınız ondan sizin kimi rahat istifadə edə bilsin.**

Sizə təhsildə uğurlar arzulayırıq!

